

PHÁT TRIỂN LÀNG NGHỀ TRUYỀN THỐNG Ở HUYỆN DUY XUYÊN, TỈNH QUẢNG NAM GẮN VỚI DU LỊCH

Ngô Thị Minh Phương¹

Tóm tắt: Trong xu thế hội nhập và mở cửa, làng nghề truyền thống đang dần lấy lại vị trí quan trọng của mình trong đời sống kinh tế, văn hóa, xã hội của mỗi địa phương. Những làng nghề này như một hình ảnh đầy bản sắc, khẳng định nét riêng biệt, độc đáo không thể thay thế. Phát triển làng nghề chính là hướng đi đúng đắn và phù hợp được nhiều địa phương ưu tiên trong chính sách quảng bá và phát triển du lịch. Bên cạnh những lợi ích về kinh tế, xã hội, hình thức du lịch này còn góp phần bảo tồn và phát huy những bản sắc văn hóa độc đáo của từng vùng miền, địa phương. Duy Xuyên là địa phương có nhiều làng nghề truyền thống, việc phát triển các làng nghề này gắn với du lịch là một bài toán khó cần được tháo gỡ nhằm tạo ra nhiều sản phẩm du lịch hấp dẫn đáp ứng nhu cầu đa dạng của du khách. Trong bài này, chúng tôi sẽ điểm lại tình hình các làng nghề truyền thống ở huyện trên các khía cạnh: lịch sử làng nghề, đóng góp vào du lịch, thực trạng hiện nay. Cuối cùng, các nhóm giải pháp được đưa ra nhằm cung cấp các thông tin hữu ích cho chiến lược thay đổi, cải thiện tình hình làng nghề gắn liền với du lịch và phát triển bền vững của địa phương.

Từ khóa: Làng nghề, Làng nghề truyền thống, Duy Xuyên, Du lịch

1. Mở đầu

Gần đây, trong xu thế hội nhập và mở cửa đang diễn ra mạnh mẽ, các yếu tố văn hóa truyền thống càng được chú trọng, củng cố và tăng cường để nâng cao tính đặc sắc văn hóa của các vùng miền để trở thành điểm đến hấp dẫn cho bạn bè quốc tế. Đây là một điểm đến lý tưởng cho các nhà đầu tư và du khách thì bên cạnh sự ổn định của chính trị và chính sách, tính cởi mở và năng động của nền kinh tế, sự đặc sắc văn hóa vùng miền là yếu tố vô cùng quan trọng. Nhất là khi tỉ trọng đầu tư cho du lịch kết hợp văn hóa liên tục tăng trong thời gian gần đây. Một yếu tố cốt lõi của văn hóa địa phương là các làng nghề truyền thống, nơi tạo ra và lưu giữ các giá trị văn hóa, các sản phẩm đặc trưng vùng. Cùng với các chính sách hỗ trợ của nhà nước, các làng nghề truyền thống đang dần lấy lại vị trí quan trọng của mình trong đời sống của kinh tế, văn hóa và xã hội. Những làng nghề này như một hình ảnh đầy bản sắc, khẳng định nét riêng biệt và độc đáo không thể thay thế và đó là cách giới thiệu sinh động về đất, nước và con người của mỗi vùng, miền, địa phương. Phát triển du lịch làng nghề chính là một

¹. ThS., Phòng khảo thí và Đảm bảo chất lượng, trường Đại học Quảng Nam

hướng đi đúng đắn và phù hợp được nhiều quốc gia ưu tiên trong chính sách quảng bá và phát triển du lịch. Bên cạnh những lợi ích về kinh tế, xã hội, hình thức du lịch này còn góp phần bảo tồn và phát huy những bản sắc văn hoá độc đáo của từng vùng miền, địa phương.

Những năm qua, ngành Du lịch tỉnh Quảng Nam nói chung và huyện Duy Xuyên nói riêng có nhiều khởi sắc và phát triển [1, 2], lượng khách đến Quảng Nam luôn tăng cùng với tỉ trọng đóng góp vào ngân sách tỉnh. Du lịch phát triển cũng chính là môi trường thuận lợi để các làng nghề “sống dậy” và từng bước khẳng định thương hiệu. Một điều dễ dàng nhận thấy rằng tiềm năng phát triển du lịch làng nghề là rất lớn, nhưng thế mạnh này lâu nay vẫn chưa được khai thác tốt vì nhiều lý do. Dù các đơn vị chức năng đã nhìn ra thực trạng này, và nỗ lực tìm giải pháp để cải thiện [3], nhưng cho đến nay, qua nhiều năm, việc phát triển du lịch làng nghề vẫn rất “manh mún” và gần như dậm chân tại chỗ. Rất nhiều làng nghề truyền thống có những sản phẩm độc đáo nhưng chưa khai thác được, thậm chí có nơi còn không có bóng dáng khách du lịch. Để khôi phục và phát triển các làng nghề, chính quyền địa phương và người dân đang nỗ lực tìm hướng đi phù hợp.

2. Nội dung

2.1. Một số làng nghề truyền thống ở Duy Xuyên

Nói tới con đường di sản miền Trung không thể không nói tới Quảng Nam - mảnh đất nổi tiếng không chỉ với những di sản văn hóa đã được thế giới vinh danh (Thánh địa Mỹ Sơn và Phố cổ Hội An) mà còn bởi nhiều làng nghề truyền thống đã có lịch sử lâu đời. Trải qua thời gian tồn tại và phát triển, các làng nghề đã trở thành một bộ phận của truyền thống lịch sử, văn hóa ở mỗi làng quê, thôn xóm nơi đây. Ngày nay, nhiều làng nghề ở Quảng Nam đã trở thành điểm du lịch hấp dẫn du khách trong và ngoài nước. Với điều kiện giao thông thuận lợi nối kết giữa hai di sản văn hóa thế giới, du khách có dịp tham gia vào những tour du lịch làng nghề đây hấp dẫn trên trục giao thông này. Có thể kể đến những làng nghề nổi tiếng sau:

2.1.1. Làng dệt Mã Châu

Làng dệt Mã Châu thuộc thị trấn Nam Phước, huyện Duy Xuyên, tỉnh Quảng Nam, được hình thành từ thế kỷ XVI, làng dệt lụa Mã Châu nổi tiếng với nghề trồng dâu, ươm tơ dệt lụa. Sản phẩm tơ lụa Mã Châu chuyên cung cấp cho vua chúa và giới quý tộc thời bấy giờ. Làng lụa Mã Châu hiện nay đã được quy hoạch lại tập trung trên diện tích 250ha, với hơn 160 hộ gia đình quanh năm ươm tơ dệt lụa. Đây là mô hình gắn kết hiệu quả giữa làng nghề và phát triển du lịch. Mỗi năm, làng nghề sản xuất hàng trăm ngàn mét tơ lụa phục vụ nhu cầu trong và ngoài nước, từ những chiếc khăn, những chiếc giỏ tay cho đến những chiếc đèn lồng quen thuộc nơi phố cổ Hội An đều được làm từ tơ lụa Mã Châu. Tơ lụa Mã Châu không bó hẹp trong các sản phẩm lưu

niệm cho du khách mà còn có sức cạnh tranh cao trên thị trường và đang được các doanh nghiệp xuất khẩu ở Quảng Nam và Đà Nẵng đặt hàng.

2.1.2. Làng chiếu Bàn Thạch

Làng chiếu Bàn Thạch thuộc xã Duy Vinh, huyện Duy Xuyên, tỉnh Quảng Nam, nằm ở vùng hạ lưu sông Thu Bồn. Người dân ở đây sinh sống chủ yếu bằng nghề đan chiếu cói. Nhờ cảnh thiên nhiên xinh đẹp cùng giá trị văn hóa cao, làng chiếu đã trở thành điểm đến trong các tour du lịch khám phá nghề truyền thống Quảng Nam. Làng có 355 hộ gia đình thì tới 300 hộ làm nghề chiếu. Với năng suất cao, mỗi năm làng Bàn Thạch cung cấp cho thị trường 500.000 đôi chiếu với giá trị lên đến hơn 13 tỷ đồng. Không chỉ ở chất liệu sản phẩm tốt, đan khéo léo, mà chiếu còn nổi bật lên nhờ những hoa văn bắt mắt do các nghệ nhân khéo tay dệt nên. Chiếu bàn thạch vì thế trở nên nổi tiếng lẫn trong và ngoài nước, có thời gian còn được tiêu thụ mạnh tại thị trường Liên Xô, Đông Âu. Trong các hội chợ triển lãm, hội chợ quốc tế cũng không vắng mặt chiếu Bàn Thạch, được khách hàng đặc biệt quan tâm và đặt mua với số lượng lớn.

2.1.3. Làng lụa Duy Trinh

Làng lụa Duy Trinh thuộc làng Đông Yên, xã Duy Trinh, huyện Duy Xuyên, tỉnh Quảng Nam. Đây là địa chỉ nổi tiếng không kém cạnh các làng nghề làm lụa khác trong cả nước. Ở làng lụa Duy Trinh vào những thời điểm hưng thịnh của ngành trồng dâu, nuôi tằm, diện tích trồng dâu lên đến 160ha với gần 200 hộ gia đình tham gia nuôi tằm, ươm tơ, dệt lụa và dệt vải. Đến thăm làng nghề, du khách sẽ được tận mắt quan sát các công đoạn và thao tác để tạo ra những dải lụa mềm mại nổi tiếng. Những mặt hàng phổ biến được tạo ra từ làng nghề như lãnh, sa nhiễu, đũi, the, đệm, ... từng theo chân các thương thuyền ngoại quốc đi khắp vùng biển Đông.

2.1.4. Làng gốm sứ La Tháp

Làng gốm sứ La Tháp thuộc xã Duy Hòa, huyện Duy Xuyên, tỉnh Quảng Nam, nằm cạnh thánh địa Mỹ Sơn, cách thị trấn Nam Phước 20 km về phía Tây theo đường ĐT610. Đây là làng nghề truyền thống lâu đời với nhiều sản phẩm gốm sứ có giá trị cao. Các nghệ nhân ở đây đã kế thừa nghệ thuật nung và xây gạch tại quần thể tháp Chăm Mỹ Sơn để chế tạo ra nhiều sản phẩm gốm sứ bằng vật liệu tại khu ruộng ô vuông mà người Chăm vẫn từng làm trước đây. Các sản phẩm được sản xuất thủ công rất công phu và có nét đặc trưng riêng theo bản sắc văn hoá Chăm. Ngày nay các sản phẩm này rất đa dạng về mẫu mã và chủng loại dưới các bàn tay khéo tay của các nghệ nhân.

2.1.5. Làng dệt chiếu An Phước

Làng dệt chiếu An Phước thuộc xã Duy Phước, huyện Duy Xuyên, tỉnh Quảng Nam, là làng nghề truyền thống nổi tiếng đã hơn 500 năm nay, khi các vị tiền nhân

Thanh Hoá theo hành trình mở mang bờ cõi phía Nam, đã phát hiện ra vùng đất đai trù phú An Phước, đem về những cây cối trồng cấy, dệt nên những chiếc chiếu đầu tiên và dệt cả một truyền thống văn hoá nơi đây. Làng nghề hàng năm cung cấp cho thị trường nhiều mặt hàng chiếu hoa An Phước: Chiếu bông, chiếu lầy (lầy chữ trên chiếu), chiếu bông lõi, chiếu xiêm ... chiếu có hoa văn sắc sảo, biết chận chữ, bắt hình, chiếu với màu sắc hài hoà, cân đối ... Trải qua bao năm, làng nghề còn giữ lại tương đối nguyên vẹn nghề dệt chiếu truyền thống bên một làng quê xinh đẹp, mát mẻ quanh năm, liền kề với dòng sông Thu Bồn.

2.2. Thực tiễn phát triển làng nghề truyền thống ở Duy Xuyên gắn với du lịch

Ngoài lợi thế về cảnh quan thiên nhiên, văn hóa bản địa đặc trưng vùng miền thì các sản phẩm truyền thống cũng góp phần không nhỏ vào việc thu hút khách du lịch. Khách du lịch đến với làng nghề không chỉ tham quan nơi sản xuất, xem những sản phẩm truyền thống tinh xảo, tận mắt thấy được các công đoạn để hoàn thành một sản phẩm, mà họ còn muốn tìm hiểu về văn hóa địa phương, được trò chuyện với những người thợ, những nghệ nhân làng nghề. Bên cạnh đó du khách còn muốn được trải nghiệm thử một vài công đoạn sản xuất các sản phẩm. Tuy vậy, hiện nay các làng nghề ở Duy Xuyên - nơi được đánh giá là đầy tiềm năng để phát triển du lịch lại đang có ít khách tham quan. Vậy đâu là nguyên nhân.

- Thứ nhất: Về sản phẩm

Trên thị trường hàng lưu niệm, những sản phẩm làng nghề truyền thống dùng làm quà lưu niệm phục vụ cho du lịch đang rất khan hiếm, chưa có sản phẩm truyền thống đặc trưng. Đây chính là một thực tế đáng buồn mà huyện Duy Xuyên loay hoay mãi vẫn chưa tìm ra lời giải. Việc phát triển làng nghề cũng như tạo ra những sản phẩm chất lượng, mang đặc trưng văn hóa vùng miền vẫn đang được các cấp các ngành quan tâm bằng nhiều giải pháp, nhưng hiệu quả đạt được là không đáng kể. Các làng nghề hay các nghề truyền thống vẫn chỉ hoạt động ở phạm vi nhỏ như trong gia đình, trong bản làng chứ chưa mở rộng ra bên ngoài, chính vì vậy khách du lịch ít có cơ hội để tìm hiểu. Đa số hộ gia đình sản xuất tại các làng nghề chỉ quan tâm đến thị trường tiêu dùng thuần túy. Còn tạo ra những sản phẩm đẹp mắt, xây dựng không gian trình diễn và trưng bày phù hợp để thu hút khách du lịch đến với làng nghề thì chưa ai nghĩ đến. Bên cạnh đó, hầu hết làng nghề hiện nay đều đang gặp khó khăn về cơ sở hạ tầng, giao thông. Các làng nghề chưa được đầu tư chiều sâu cho cách làm du lịch, người làm nghề chưa nhận thức được giá trị của du lịch đem lại, sản phẩm làng nghề đơn điệu và kém hấp dẫn du khách. Mặt khác, việc kết nối giữa các làng nghề với các đơn vị kinh doanh du lịch hầu như chưa làm được, chúng ta chưa có tour du lịch làng nghề, công tác quảng bá, xúc tiến du lịch tại các làng nghề cũng chưa có. Có chăng chỉ là sự nhanh

nhảy thức thời của một vài công ty lữ hành khi đưa thêm vào tour du lịch của mình những chương trình tham quan làng nghề mà thôi.

- Thứ hai: Về nguồn nhân lực

Không chỉ thiếu thợ trẻ, mà còn thiếu cả thợ lành nghề. Các làng nghề truyền thống ở Duy Xuyên cũng như trên cả nước, đã từng và luôn được kỳ vọng sẽ là cửa thoát nghèo cho vùng nông thôn, là phương kế để “ly nông bất ly hương”. Nhưng thực tế lại không như vậy. Những làng nghề mai một, không có thị trường, chật vật tìm cho mình cách tồn tại, người làm nghề không sống được với nghề... là lý do chính khiến các làng nghề ngày càng thu hẹp quy mô sản xuất. Các nghệ nhân lão làng giỏi nghề lần lượt qua đời, sản phẩm bị nhái mẫu, lai tạp, sản xuất đình trệ. Các hộ làm nghề lâu đời bắt đầu bán tháo máy móc, công cụ sản xuất. Sản xuất chỉ ở mức độ duy trì nghề. Hoặc nếu làm nghề thì cũng bắt đầu rẽ những con đường khác, biến thể sản phẩm và tự mày mò tìm đường tiêu thụ.

Các làng nghề chưa làm du lịch thiếu thợ đã đành, nhưng các làng nghề đã gắn hoạt động với các làng du lịch cộng đồng, vẫn thiếu nhân lực đầu người làm nghề đã được đào tạo tận nơi về cung cách làm du lịch xen lẫn với nghề truyền thống, làng du lịch sinh thái cộng đồng Trà Nhiêu, nơi từng được kỳ vọng sẽ là bệ phóng để làng nghề dệt chiếu Bàn Thạch (Duy Vinh, Duy Xuyên) phát triển mạnh mẽ hơn thế nhưng người làm nghề hiện tại ở các làng quê tại đây chủ yếu là những người già. Sau khi hoàn thiện cơ sở hạ tầng để đưa vào phát triển du lịch, lớp lao động trẻ cũng đã rục rịch để chuẩn bị làm nghề và đón khách. Nhưng khoảng đầu hơn một năm lớp người trẻ bỏ làng, bỏ nghề dệt chiếu, đan lát để đi làm công nhân ở Điện Nam - Điện Ngọc hoặc làm thợ ở các công trình xây dựng ở Duy Hải, Duy Nghĩa. Trong khi đó, ở những làng nghề đã có đầu tư dự án khôi phục và phát triển làng nghề, với con số vốn hỗ trợ lên đến hàng tỷ đồng, vẫn không thể nào thu hút lao động trẻ đến với nghề. Lý do duy nhất, sự đầu tư đó vẫn chỉ mới dừng lại ở cơ sở hạ tầng, chưa đem lại hiệu quả, chưa thấy có thể khiến làng nghề trở mình. Những tưởng khi gắn du lịch cùng với sự phát triển của làng nghề, sẽ kích thích và giữ chân lao động trẻ ở lại với nghề của làng. Nhưng không khai thác hết các thế mạnh của du lịch làng nghề, người làng nghề không sống được thì người trẻ phải ra đi, đó là thực tế đáng buồn.

- Thứ 3: Về đầu tư

Trong những năm qua, huyện đã đầu tư hơn 70 tỷ đồng để đầu tư nâng cấp cơ sở hạ tầng như giao thông, điện, xử lý môi trường, đào tạo nghề cho hàng trăm lao động, mở rộng và nâng cao năng lực sản xuất trong hộ nhân dân và tại các doanh nghiệp sản xuất, kinh doanh trên lĩnh vực kinh tế làng nghề, thành lập và đưa hợp tác xã dịch vụ du lịch làng nghề vào hoạt động. Tuy nhiên sự đầu tư đó chưa đem lại hiệu quả, chưa khiến làng nghề trở mình. Những nghệ nhân ở các làng nghề chia sẻ, đầu tư vào đâu thì điều đầu tiên phải xem người ở đó đang cần gì. Đàng này những sự đầu tư chỉ dựa

vào ý chủ quan của chính quyền. Và những lãng phí cũng bắt nguồn từ đây. Từ cách thức xây dựng và hoạt động của các nhà truyền thống làng nghề đến việc mua sắm máy móc, trang thiết bị trong khi không nắm về thực trạng hoạt động của làng nghề. Và nhân tiện là hầu hết nhà truyền thống làng nghề đều không thể phát huy công năng của nó, cửa đóng then cài quanh năm như nhà truyền thống làng nghề dệt Mã Châu, Duy Trinh, làng chiếu cói Bàn Thạch ... Hiện tại, cơ chế và chính sách hỗ trợ việc khôi phục và phát triển các làng nghề truyền thống chưa cụ thể và chưa quan tâm đầu tư đúng mức. Các làng nghề hiện nay đang thiếu vốn để sản xuất, mở rộng ngành nghề, xây dựng cơ sở vật chất và kết cấu hạ tầng....

- Thứ 4: Công tác quảng bá

Những năm qua các ngành liên quan ở huyện thường xuyên mở những lớp đào tạo nghề, tạo điều kiện cho nhiều hộ dân tham gia hội chợ thương mại, xúc tiến giới thiệu sản phẩm nhưng nhìn chung vẫn chưa mang lại kết quả như mong đợi. Công tác quảng bá và xây dựng thương hiệu làng nghề đã được các ngành liên quan và các địa phương triển khai nhưng hiệu quả chưa cao. Việc xây dựng và quản lý thương hiệu sản phẩm làng nghề gắn với du lịch chưa có tiêu chí cụ thể và chông chéo trong quản lý dẫn đến việc hỗ trợ cho các làng nghề xây dựng và đăng ký thương hiệu còn nhiều khó khăn.

2.3. Một số giải pháp phát triển làng nghề truyền thống ở Duy Xuyên gắn với phát triển du lịch

2.3.1. Lợi ích từ phát triển làng nghề gắn với du lịch

Đối với các làng nghề. Cùng với các chính sách khôi phục và phát triển làng nghề hiện nay, khi phát triển các làng nghề theo hướng sản xuất sản phẩm hàng hóa phục vụ hoạt động du lịch sẽ tạo ra những động lực thúc đẩy quá trình khôi phục và phát triển cũng như hình thành hướng đi mới cho các làng nghề truyền thống. Các làng nghề ngoài việc sản xuất sản phẩm truyền thống phục vụ nhu cầu của nền kinh tế xã hội (như lịch sử đã xác lập), khi sản xuất phục vụ du lịch, các làng nghề sẽ hình thành các dòng sản phẩm mới với yêu cầu và tiêu chuẩn cao hơn, độc đáo hơn, đa dạng hơn và giá trị cũng cao hơn. Nhiều làng có thể sản xuất các sản phẩm chuyên phục vụ cho du lịch, mang lại nguồn kinh phí lớn để đầu tư, nâng cấp các làng nghề truyền thống. Mặt khác, việc phát triển các làng nghề truyền thống gắn với hoạt động du lịch sẽ tạo thêm công ăn việc làm và thu nhập tương đối lớn cho lao động làng nghề với các hoạt động như hướng dẫn viên, homestay,...

Đối với du lịch. Du lịch làng nghề truyền thống đang là loại hình du lịch thu hút được sự quan tâm của nhiều du khách trong và ngoài nước. Xu hướng hiện đại ngày nay khi cuộc sống căng thẳng nhiều áp lực, con người muốn quay về những miền nông thôn nơi có các làng nghề truyền thống, do đó việc đầu tư cho làng nghề, hình thành

những sản phẩm lưu niệm độc đáo, mang bản sắc của một vùng đất cần phải được quan tâm nhằm thu hút khách du lịch. Thực tế cho thấy, các ki-ốt, cửa hàng càng có nhiều sản phẩm hàng lưu niệm hấp dẫn sẽ là một trong những lực hút quan trọng đối với du khách. Mặt khác, khi hệ thống sản phẩm hàng lưu niệm phong phú, đa dạng, độc đáo và khách du lịch mua với số lượng lớn sẽ tạo ra một nguồn thu rất lớn cho các cửa hàng, nhà hàng, khách sạn và cho ngành du lịch. Việc có hệ thống các cửa hàng sản phẩm lưu niệm càng đa dạng, độc đáo, quy mô lớn cũng sẽ trở thành các điểm tham quan, các trung tâm mua sắm cho khách du lịch, góp phần làm tăng thời gian tham quan, lưu trú. Hệ thống các làng nghề phát triển theo hướng phục vụ du lịch như sản xuất hàng lưu niệm, tổ chức dịch vụ du lịch tham quan, nghỉ dưỡng, homestay, du lịch làng quê, làng nghề, du lịch cộng đồng, ... thì nơi đây thực sự là các điểm du lịch hết sức hấp dẫn 3 trong 1: *tham quan - mua sắm - nghỉ dưỡng (homestay)*.

Đối với nền kinh tế. Các làng nghề đã cung cấp một khối lượng hàng hóa quan trọng cho đời sống kinh tế xã hội. Thông qua con đường du lịch, sản phẩm hàng hóa của các làng nghề sẽ được bán cho du khách dưới hình thức “*xuất khẩu tại chỗ*”. Khách mua hàng trực tiếp nên các rủi ro trong kinh doanh cũng sẽ hạn chế đến mức thấp nhất, người sản xuất không mất quá nhiều thời gian và các rủi ro trong thanh toán. Những mặt hàng lưu niệm nêu mang bản sắc văn hóa của một vùng đất sẽ góp phần quảng bá thương hiệu, văn hóa cho một vùng đất, quốc gia. Mặt khác, tác động của du lịch đến quá trình khôi phục và phát triển các làng nghề truyền thống sẽ thúc đẩy quá trình phát triển kinh tế xã hội ở khu vực nông nghiệp nông thôn, gắn với quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp nông thôn và xây dựng nông thôn mới. Nguồn lực đầu tư cho các làng nghề sẽ lớn hơn, hệ thống cơ sở vật chất, hạ tầng sẽ được đầu tư theo hướng đồng bộ, bảo tồn được các giá trị truyền thống. Bộ mặt nông thôn có các làng nghề làm du lịch sẽ được thay đổi với tốc độ nhanh hơn.

2.3.2. *Giải pháp phát triển làng nghề truyền thống ở Duy Xuyên gắn với du lịch*

Để khai thác phát triển du lịch làng nghề theo hướng bền vững, đảm bảo hiệu quả trên các mặt kinh tế - xã hội, tôi cho rằng cần quan tâm giải quyết một số vấn đề dưới đây:

a. Nhóm giải pháp về sản phẩm

Ngành du lịch cần quy tụ các chuyên gia, nhà thiết kế, kiến trúc sư, nghệ nhân, ... tư vấn xây dựng các sản phẩm lưu niệm mang bản sắc văn hóa, đặc điểm của địa phương. Tổ chức các cuộc thi sáng tạo, thiết kế biểu trưng, sản phẩm hàng lưu niệm, ... làm cơ sở cho việc hình thành nhóm các mặt hàng lưu niệm mang đặc trưng của vùng đất Duy Xuyên, Quảng Nam và Việt Nam. Sau khi có được các mẫu mã, các bản thiết kế, sẽ tiến hành hợp đồng, hợp tác với các làng nghề để sản xuất hàng loạt cung cấp cho các cơ sở bán hàng lưu niệm, các nhà hàng, khách sạn phục vụ du lịch trên địa bàn

tin. Mặt khác, các cơ sở kinh doanh mặt hàng lưu niệm cần chủ động trong việc đa dạng hóa các mặt hàng lưu niệm từ thiết kế mẫu, đặt hàng sản xuất, đến quảng bá, phân phối sản phẩm.

b. Nhóm giải pháp về nguồn nhân lực

Khách đến làng nghề không chỉ để ngắm nhìn, mua sản phẩm mà muốn được tham gia, học kỹ năng làm nghề và muốn tự tay tạo ra sản phẩm. Điều quan trọng, các làng nghề phải giữ được nghề nhân, giữ lại những ngôi nhà có kiến trúc cổ, sưu tầm các sản phẩm nổi tiếng, có phòng trưng bày hiện vật lịch sử phát triển làng nghề. Trong làng phải có người am hiểu nghề, rành phong tục và văn hóa làng để giới thiệu đến du khách. Hơn nữa, trong việc phát triển gắn với du lịch, các làng nghề nên có hai khu vực, một khu trưng bày sản xuất các mặt hàng, một khu showroom để khách trải nghiệm kỹ thuật nghề, xem các nghệ nhân trình diễn. Đồng thời, tập trung đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ về du lịch để hình thành một đội ngũ làm du lịch tại chỗ theo hai hướng: Hình thành đội ngũ quản lý và điều hành hoạt động du lịch tại làng nghề; huy động cộng đồng dân cư tại làng nghề tham gia vào quá trình hoạt động du lịch. Trong đó, ưu tiên vinh danh những nghệ nhân và khuyến khích những nghệ nhân này trực tiếp hướng dẫn khách du lịch tham gia vào quá trình hướng dẫn sản xuất sản phẩm cho các du khách.

c. Nhóm giải pháp về đầu tư, liên kết

Tỉnh và các cơ quan chức năng cần có nghiên cứu, đánh giá, phân loại các làng nghề theo các tiêu chí như các làng hoạt động tốt, các làng hoạt động cầm chừng, các làng có nguy cơ xóa sổ, các làng đã mai một cần phục hồi, hoặc theo các tiêu chí như làng có khả năng sản xuất, phát triển các sản phẩm phục vụ du lịch và có thể đầu tư thành làng du lịch (làng nghề, làng quê, homestay) và những làng đơn thuần phục vụ nhu cầu đời sống của nền kinh tế xã hội. Từ kết quả nghiên cứu sẽ làm căn cứ cho việc đầu tư, quy hoạch phát triển, định hướng sản phẩm cho từng làng cụ thể. Nếu các làng có điều kiện phát triển các sản phẩm phục vụ du lịch và trở thành làng du lịch, ngành du lịch và ban quản lý các làng nghề cần tiến hành hợp tác, đầu tư, đăng ký đặt hàng các sản phẩm lưu niệm cụ thể, chi tiết về số lượng, chất lượng, mẫu mã thiết kế... để các làng chủ động trong việc sản xuất và tìm đầu ra cho sản phẩm của mình. Đồng thời ngành du lịch cần đầu tư một cách toàn diện để các làng này trở thành điểm tham quan, nghỉ dưỡng, mua sắm hàng lưu niệm. Việc khôi phục và phát triển các làng nghề truyền thống phục vụ du lịch cần gắn liền với quá trình công nghiệp hóa hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn, phát triển nông thôn mới và quá trình bảo tồn các giá trị văn hóa tự nhiên của khu vực nông nghiệp, nông thôn. Bên cạnh đó, dưới góc nhìn của những người làm du lịch, làng nghề muốn gắn với du lịch để phát triển phải có sự bắt tay của các doanh nghiệp. Các làng nghề phải có đơn vị lữ hành xây dựng sản phẩm và đưa khách đến. Ngoài ra cũng cần có sự kết nối sâu rộng giữa các làng nghề để khai thác

triệt để những tiềm năng còn bỏ ngỏ. Đây còn là phương thức nhân lên sức mạnh thương hiệu, góp phần giải quyết mối quan hệ giữa bảo tồn và phát triển làng nghề trong hội nhập.

d. Nhóm giải pháp về quảng bá

Để các làng nghề sống và phát triển được cần chú trọng quảng bá du lịch làng nghề. Đây là khâu quan trọng, quyết định để hình ảnh làng nghề đến được với đông đảo du khách trong và ngoài nước. Để khách du lịch có thể biết đến sản phẩm của các làng nghề thì các khu nghỉ dưỡng, các khách sạn, nhà hàng, điểm du lịch, công ty lữ hành,... cần thực hiện chính sách tặng sản phẩm lưu niệm khi sử dụng các dịch vụ kèm theo xem như khách được hưởng các giá trị gia tăng sẽ tạo ra các cảm giác bất ngờ thú vị, tạo tình cảm và ấn tượng tốt với khách. Các sản phẩm làm quà tặng có thể giá thành rất rẻ nhưng mang những thông điệp về tình cảm, sự mến khách của người Quảng, mang bản sắc, sự độc đáo riêng có như sản phẩm gốm sứ La Tháp (con heo tiết kiệm, chú mục đồng), hay một chiếc túi xách, đôi dép ... được làm từ làng chiếu cói Bàn Thạch, An Phước, một khăn lụa có in hình hoa văn đặc trưng của vùng đất Mỹ Sơn, Quảng Nam được làm từ làng lụa Mã Châu,... Bên cạnh đó các cơ sở du lịch, ngành du lịch cần tích cực quảng bá giới thiệu các sản phẩm hàng lưu niệm cho du khách khắp mọi nơi. Xây dựng thương hiệu cho các sản phẩm thủ công, truyền thống; nâng cao khả năng cạnh tranh của sản phẩm, phát triển sản phẩm đa dạng cả về mẫu mã, chất lượng và tạo ra các sản phẩm đặc trưng, phù hợp với hàng lưu niệm - quà tặng phục vụ du lịch. Xem đây như một nhiệm vụ, giải pháp góp phần phát triển ngành du lịch, thu hút khách, kéo dài thời gian lưu trú khi đến với Duy Xuyên- Quảng Nam. Ngoài ra, cần xây dựng hệ thống các ki-ốt, cửa hàng chuyên kinh doanh các sản phẩm hàng lưu niệm một cách có quy cũ, đúng tiêu chuẩn, văn minh, lịch sự. Hệ thống các điểm bán hàng lưu niệm cần đảm bảo bán các sản phẩm có bản quyền, có nguồn gốc, tránh việc làm nhái mẫu mã, bán hàng không đúng chất lượng, bán những sản phẩm không đảm bảo tiêu chuẩn của một sản phẩm hàng lưu niệm. Các cửa hàng cần thống nhất về giá các sản phẩm hàng lưu niệm và được niêm yết công khai với nguyên tắc 4 cùng: cùng một sản phẩm, cùng một nơi sản xuất, trên cùng địa bàn phải có cùng giá bán, để hạn chế đến mức thấp nhất tình trạng chặt chém khách đang diễn ra hiện nay.

3 . Kết luận

Làng nghề truyền thống ở huyện Duy Xuyên có nhiều lợi thế và tiềm năng để phát triển. Tuy nhiên, các làng nghề nơi đây còn phát triển manh mún, tự phát và chưa xứng tầm với tiềm năng. Chính vì thế, vấn đề tìm ra các giải pháp để phát triển làng nghề gắn với du lịch là vấn đề lớn, không chỉ là trách nhiệm của cơ quan quản lý ngành du lịch mà còn cần sự phối hợp của nhiều ban ngành và địa phương để các làng nghề tạo ra những sản phẩm độc đáo đáp ứng nhu cầu thị hiếu của du khách./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] PGS.TS. Trương Minh Hằng (2012), *Tổng tập nghệ và làng nghề truyền thống Việt Nam*, Nhà xuất bản Khoa học xã hội; Viện Nghiên cứu Văn hóa
- [2] Vũ Quốc Tuấn (2011), *Làng nghề trong cuộc sống phát triển đất nước*, NXB Tri Thức
- [3] Trần Minh Yên (2004), *Phát triển làng nghề truyền thống ở nông thôn Việt Nam trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa*, NXB Khoa học xã hội
- [4] <http://baoquangnam.vn/du-lich/201612/tim-giai-phap-phat-trien-du-lich-715748>
- [5] <http://www.vietnamtourism.com/index.php/news/items/15365>
- [6] <http://vietnamtourism.gov.vn/index.php/items/18932>

Title: THE DEVELOPMENT OF TRADITIONAL HANDICRAFT VILLAGES IN DUY XUYEN DISTRICT, QUANG NAM PROVINCE ASSOCIATED WITH TOURISM

NGO THI MINH PHUONG
Quang Nam University

Abstract: *In the trend of economic integration, traditional handicraft villages have gradually gotten important position in the economic, cultural, and social life of each locality. The traditional handicraft villages with their colorful images have affirmed the special and unique feature which is not irreplaceable. Developing traditional handicraft villages is the suitable and right direction which has been prioritized in the policy of promoting and improving tourism. Accompanying with the economic and social benefits, these tourism forms have been expected to preserve and develop the unique cultural identity of each region. Duy Xuyen district has many traditional handicraft villages, so developing these villages associated with tourism is a difficult problem to solve aims at creating many attractive tourism products in order to meet the multiple demand of tourists. In this article, we review the situation of Duy Xuyen's traditional handicraft villages in the term of the history of handicraft villages, the contribution to tourism, the current status. Finally, some solution groups have been proposed aims to provide a lot of useful information in changing strategies in*

order to improve the status of traditional handicraft villages associated with tourism and the sustainable development of the locality.

Keywords: *handicraft villages, traditional handicraft villages, Duy Xuyen, tourism*

